

Ymchwiliad y Pwyllgor Cyllid i'r ffordd y cafodd Deddf Cymru 2014 ei rhoi ar waith

Papur Tystiolaeth

Cyflwyniad

1. Mae'r Pwyllgor Cyllid yn cynnal ymchwiliad i'r ffordd y cafodd Deddf Cymru 2014 ei rhoi ar waith a'r ffordd y mae'r fframwaith cyllidol yn gweithredu. Bydd yr ymchwiliad hefyd yn ystyried yr ymwybyddiaeth o ddatganoli cyllidol a threthiant ymhlith y cyhoedd yng Nghymru.

Cyd-destun

2. O dan Ddeddf Cymru 2014 datganolwyd trethi yng Nghymru a bu hynny'n achlysur hanesyddol yn hanes gwleidyddol Cymru. Chwe blynedd ar ôl cyflwyno'r Ddeddf, mae'r darpariaethau ariannol olaf wedi cael eu rhoi ar waith ac mae blwyddyn gyntaf gweithredu cyfraddau treth incwm Cymru wedi dod i ben. Mae'n bwysig cydnabod faint o waith sydd wedi cael ei wneud yn ystod y cyfnod hwn, gan gynnwys:

- llunio tair Deddf: Deddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016; Deddf Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi Datganoledig (Cymru) 2017; a Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017;
- creu corff casglu trethi newydd yng Nghymru, sef Awdurdod Cyllid Cymru;
- pontio'n llwyddiannus o dreth dir y dreth stamp a'r dreth dirlenwi i'r dreth trafodiadau tir a'r dreth gwarediadau tirlenwi yng Nghymru;
- cyflwyno cyfradd treth incwm i Gymru.

3. O dan adran 23 o Ddeddf Cymru 2014, mae'n ofynnol i Weinidogion Cymru gyflwyno adroddiad blynyddol ar y cynnydd a wnaed wrth roi'r darpariaethau yn Rhan 2 ar waith, a hynny tan y bydd blwyddyn wedi mynd heibio ers rhoi'r darpariaethau olaf ar waith. Mae'r adroddiadau blynyddol hyn, a gyhoeddir ar wefan Llywodraeth Cymru, yn nodi'n fanwl yr ymdrech fawr a wnaed dros y chwe blynedd diwethaf i gyflwyno'r newidiadau hyn ar amser ac o fewn y gyllideb. Ceir dolen yma i'r adroddiadau blynyddol hyn, <https://llyw.cymru/trethi-cymru>.

4. Mae'n bwysig cydnabod hefyd, er mwyn i'r trethi datganoledig newydd hyn gael eu rhoi ar waith yn llwyddiannus, ein bod yn ddyledus iawn i'r cyfraniadau gwerthfawr gan amrywiaeth eang o randdeiliaid a sefydliadau.

5. Mae'r newidiadau hyn wedi rhoi mwy o atebolrwydd wrth wraidd setliad datganoli Cymru ac wedi sicrhau bod mwy o gyfrifoldeb ar Lywodraeth Cymru am y ffordd y caiff arian ei godi a'i wario yng Nghymru.

6. O ganlyniad, mae tua £5 biliwn o wariant yng Nghymru bellach wedi'i ariannu drwy drethi datganoledig a lleol – y dreth trafodiadau tir, y dreth gwarediadau tirlenwi, cyfraddau treth incwm Cymru, y dreth gyngor ac ardrethi annomestig.

7. Rydym hefyd wedi dechrau ar y cam nesaf yn y broses o ddatganoli trethi drwy ystyried trethi newydd i Gymru. Gallai hyn wneud gwahaniaeth gwirioneddol i Gymru, gan ein helpu i gyflawni ein blaenoriaethau polisi, boed hynny drwy newid ymddygiad, codi referniw i fuddsoddi yn ein gwasanaethau cyhoeddus, sicrhau mwy o degwch, neu gyfuniad o bob un ohonynt.

8. Am y tro cyntaf, rydym yn fynd drwy broses Deddf Cymru i drosglwyddo'r pwerau perthnasol i Gymru mewn perthynas â threth newydd (treth ar dir sy'n addas ar gyfer datblygu, neu dreth tir gwag). Mae'r ymarfer presennol yn allweddol i brofi a oes gennym system a fydd yn cynnig cyfleoedd eraill i lunio polisi trethi er mwyn cefnogi ein hamcanion.

Egwyddorion treth

9. Amlinellwyd egwyddorion Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu, gweithredu a gweinyddu trethi i Gymru yn y Fframwaith Polisi Trethi a gyhoeddwyd yn 2017,

10. sef y dylai trethi Cymru wneud y canlynol:

- i) Codi referniw i gyllido gwasanaethau cyhoeddus mor deg â phosibl;
- ii) Cyflawni amcanion polisi Llywodraeth Cymru, yn enwedig cefnogi twf a swyddi;
- iii) Bod yn glir, yn sefydlog ac yn syml;
- iv) Cael eu datblygu drwy gydweithio a chyfranogi;
- v) Cyfrannu'n uniongyrchol at nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol o greu Cymru sy'n fwy cyfartal.

11. Mae ein strategaeth dreth, sydd wedi'i harwain gan yr egwyddorion hyn, wedi sicrhau ein bod wedi datblygu trethi sy'n deg i'r busnesau a'r unigolion sy'n eu talu. sy'n syml, gyda rheolau clir, sy'n anelu at leihau costau cydymffurfio a gweinyddu; sy'n cefnogi twf a swyddi a fydd, yn ei dro, yn helpu i drechu tlodi; ac sy'n cynnig sefydlogrwydd a sicrwydd i drethdalwyr.

12. Yn y dyfodol, bydd y cydbwysedd rhwng buddsoddi mewn gwasanaethau cyhoeddus, cystadleurwydd economi Cymru a'r effaith ar drethdalwyr yn parhau i fod wrth wraidd penderfyniadau, yn ogystal ag ystyriaeth o'r ffordd orau o ddefnyddio unrhyw dreth newydd neu ddatganoli trethi ymhellach fel modd i hyrwyddo tegwch a chydaddoldeb, gan ein galluogi i fynd i'r afael â materion cymdeithasol, a sicrhau cyfiawnder a sicrwydd economaidd.

Gweinyddu trethi datganoledig

13. Arweiniodd y mesurau yn Neddf Cymru 2014 sy'n caniatáu datblygu trethi datganoledig at baratoi tair Deddf Trethi i Gymru, sef Deddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016; Deddf Treth Trafodiadau Tir a Gwrthweithio Osgoi Trethi

Datganoledig (Cymru) 2017; a Deddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017.

14. Ar 1 Ebrill 2018, daeth y tair deddf hyn i rym. Sefydlwyd Bwrdd Rhaglen Datganoli Trethi, a arweiniwyd gan CThEM. Ei ddiben oedd goruchwyllo'r broses o bontio o dreth dir y dreth stamp i'r dreth trafodiadau tir, ac o'r dreth dirlenwi i'r dreth gwarediadau tirlenwi Goruchwylodd y Bwrdd hefyd brosiect cyfraddau treth incwm Cymru – gweler paragraff 33). Cynigiodd Bwrdd y Rhaglen Datganoli Trethi ffordd o ddatrys heriau ar lefel prosiect. Mae'r bwrdd hwn bellach wedi'i gau'n ffurfiol.

Treth Trafodiadau Tir

15. Cytunwyd ar y rheoliadau i ddwyn cyfraddau a bandiau'r dreth trafodiadau tir i rym gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 30 Ionawr 2018. Roedd y cyfraddau a'r bandiau hyn ar waith nes iddynt gael eu diwygio ym mis Gorffennaf 2020. O dan y rheoliadau diwygiedig, cynyddwyd y trothwy ar gyfer talu'r brif gyfradd o £180,000 i £250,000.

Treth Gwarediadau Tirlenwi

16. Daeth cyfraddau cychwynnol y dreth gwarediadau tirlenwi i rym ar 24 Ionawr 2018. Ymrwymodd Llywodraeth Cymru i gynyddu cyfraddau'r dreth gwarediadau tirlenwi yn unol â chwyddiant, er mwyn bod yn gyson â'r ffordd y mae Llywodraeth y DU yn ymdrin â chyfraddau'r dreth dirlenwi.
17. Cymeradwywyd y rheoliadau a fyddai'n pennu cyfraddau'r dreth gwarediadau tirlenwi ar gyfer 2020-21 gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 28 Ionawr 2020.

Awdurdod Cyllid Cymru

18. Yn dilyn Deddf Cymru 2014, sefydlodd Deddf Casglu a Rheoli Trethi (Cymru) 2016 Awdurdod Cyllid Cymru (yr Awdurdod) i weinyddu'r ddwy dreth sydd wedi'u datganoli'n llawn i Gymru – y dreth trafodiadau tir a'r dreth gwarediadau tirlenwi.
19. Sefydlwyd yr Awdurdod yn 2017 fel adran anweinidogol yn Llywodraeth Cymru. Dechreuodd gasglu'r ddwy dreth ddatganoledig o fis Ebrill 2018. Mae cytundeb fframwaith rhwng Llywodraeth Cymru a'r Awdurdod yn nodi eu perthynas a'u priod rolau a chyfrifoldebau.
20. Mae'r Awdurdod yn ymrwymedig i gyflwyno system drethi deg i Gymru drwy'r hyn a elwir yn 'Ein Dull o Weithredu' – ffordd Gymreig o drethu. Mae hwn yn ddull a arweinir gan bartneriaeth, sy'n golygu gweithio gyda threthdalwyr, eu cynrychiolwyr, a sefydliadau partner, ac a ysbrydolir gan dri them Cymraeg: Cydweithio, Cadarnhau, Cywiro:

- Mae cydweithio yn golygu gweithio gyda'n gilydd ac mae'n dwyn yr ystyr gweithio tuag at nod cyffredin.

- Mae cadarnhau yn awgrymu ansawdd cadarn, solet y gellir dibynnu arno. Mae hyn yn ymwneud â rhoi sicrwydd, bod yn gywir a chryfhau ymddiriedaeth.
- Mae cywiro yn golygu dychwelyd i'r gwirionedd ac mae'n ymwneud â'r ffordd rydym yn gweithio gyda chi i ymdrin â gwallau neu bryderon.

21. Drwy'r dull hwn, a ysbrydolwyd gan Siarter yr Awdurdod, sy'n cynnwys wyth gwerth, credo a safon a rennir, mae'r Awdurdod yn rhannu ei wybodaeth a'i ddealltwriaeth â chwsmeriaid er mwyn eu galluogi i dalu'r swm cywir o dreth ar yr adeg gywir. Mae prosesau ar waith i'r rhai a fydd yn ceisio osgoi talu'r swm cywir o dreth yn fwriadol.

22. Mae'r Awdurdod wedi mabwysiadu dull digidol yn gyntaf mewn perthynas â'i wasanaethau o'r cychwyn cyntaf. Ochr yn ochr â chymorth gwasanaeth cwsmeriaid penodol, mae hyn yn ei gwneud yn hawdd i gwsmeriaid ffeilio eu ffurflenni a thalu eu trethi. Cynhelir y mwyafrif helaeth o drafodiadau'r Awdurdod yn ddigidol, ond mae opsiynau papur ar gael i'r rhai na allant ffeilio na thalu'n ddigidol.

23. Nododd y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd ei disgwiliadau ar gyfer y ffordd y byddai'r Awdurdod yn gweithredu rhwng 2019-20 a 2021-22 mewn llythyr cylch gwaith. Nododd y llythyr y blaenoriaethau canlynol:

- Datblygiad parhaus yr Awdurdod – adeiladu ar gyflawniadau'r Awdurdod ac edrych ymlaen at y tymor hwy;
- Cyflawni canlyniadau – datblygu cyfres o fesurau perfformiad gweithredol er mwyn nodi pa mor effeithiol y mae'r system drethi yn gweithio yng Nghymru;
- Gwarediadau Anawdurdodedig – y dylai'r Awdurdod dargedu adnoddau at achosion sy'n mynd i'r afael ag effeithiau amgylcheddol ac sy'n rhoi busnesau tirlenwi cyfreithlon o dan anfantais.

24. Mae cynllun corfforaethol tair blynedd cyntaf yr Awdurdod ar gyfer 2019-22, y cytunwyd arno gan y Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd ac a gyhoeddwyd ym mis Mai 2019, yn adlewyrchu'r disgwiliadau hyn sy'n ategu ei gilydd, a'r cyfan wedi'i anelu at helpu trethdalwyr i dalu'r swm cywir o dreth ar yr adeg gywir.

25. Gosodir y cynllun yng nghyd-destun diben y sefydliad:

- i. cynllunio a darparu gwasanaethau cyllid cenedlaethol i Gymru;
- ii. arwain y gwaith o ddefnyddio data trethdalwyr Cymru yn well dros Gymru.

26. Mae amcanion strategol presennol yr Awdurdod fel a ganlyn:

- a. Gwneud pethau'n haws;
- b. Sicrhau ein bod yn deg;
- c. Bod yn fwy effeithlon;

d. Ehangu ein gallu.

Yn ogystal â dau amcan arall sydd â'r nod o fanteisio i'r eithaf ar rôl yr Awdurdod:

e. Data – Gwneud y defnydd gorau posibl o asedau data er budd Cymru.

f. Cynllunio – Defnyddio profiad ac arbenigedd i gefnogi'r broses o gynllunio gwasanaethau cyllid Cymru.

27. Eleni, mae'r Awdurdod wedi arwain y gwaith o ystyried sut i wneud y defnydd gorau o ddata trethdalwyr Cymru. Mae'n rhannu gwybodaeth am y math o ddata y mae'r Awdurdod bellach yn eu dal ar y trethi datganoledig â Llywodraeth Cymru a'r Awdurdodau Lleol ond mae meysydd o ddiddordeb cyffredin a chyfleoedd posibl i gydweithio i wella gwasanaethau wedi'u nodi. Mae diogelwch data trethdalwyr bob amser yn hollbwysig i'r gwaith hwn.

28. O dan amcan Cynllunio, mae Llywodraeth Cymru a'r Awdurdod wedi cydweithio i ddwyn amrywiaeth o sgiliau ac arbenigedd ynghyd, er mwyn cefnogi syniadau cynnar ar y gwaith o gynllunio unrhyw wasanaethau cyllid newydd posibl. Mae'r ffordd hon o weithio hefyd wedi bod o fudd o ran newidiadau i'r ddwy dreth bresennol.

29. Mae cynllun corfforaethol 2019-22 yn cynnwys set o fesurau perfformiad. Gan fod dull gweithredu'r Awdurdod yn wahanol, mae'r naw mesur perfformiad hefyd yn wahanol, gan adlewyrchu'r ffordd newydd Gymreig o drethu. Pennwyd y targedau ar gyfer diwedd cyfnod y cynllun corfforaethol (2021-22). Bydd yr Awdurdod yn cyflwyno adroddiad ar y mesurau hyn am y tro cyntaf yn ei Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2019-20, y bwriedir iddo gael ei gyhoeddi yn ystod hydref 2020, gan ddefnyddio enghreifftiau ar ffurf naratif a data.

30. Mae cyfrifon blynyddol diweddaraf yr Awdurdod, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2020, yn cofnodi i'r Awdurdod godi £260 miliwn drwy refeniw'r dreth treth trafodiadau tir a £37 miliwn drwy refeniw'r dreth treth gwarediadau tirlenwi yn ystod 2019-20. Prosesodd yr Awdurdod ychydig dros 61,000 o ffurflenni'r dreth trafodiadau tir, sy'n debyg i'r cyfnod blaenorol.

31. Mae'r Awdurdod wedi wynebu heriau gweithredol penodol o ganlyniad i'r llyfogydd yn ei bencadlys yn Nhrefforest ym mis Chwefror ac wedyn effaith pandemig COVID-19. Mae'r system gwmwl a'r prif ffocws ar ddarparu ei wasanaethau'n ddigidol wedi sicrhau bod yr Awdurdod wedi llwyddo i barhau i ddarparu gwasanaethau gyda chyn lleied o darfu â phosibl.

Cyfraddau Treth Incwm Cymru (CTIC)

32. Mae adrannau 8 i 11 o Ddeddf Cymru 2014 yn darparu ar gyfer cyfraddau treth incwm sylfaenol, uwch ac ychwanegol yng Nghymru i'w pennu gan y Senedd drwy benderfyniad, ac yn rhoi diffiniad pellach o "dretthalwyr Cymru".

33. Pan gafodd Deddf Cymru 2014 ei deddfu'n wreiddiol, roedd yn darparu ar gyfer cynnal refferendwm yng Nghymru ynghylch p'un a ddylai'r darpariaethau treth incwm a nodwyd yn y Ddeddf ddod i rym ai peidio. Yn dilyn hynny, cafodd y

darpariaethau hyn mewn perthynas â refferendwm eu dileu gan adran 17 o Ddeddf Cymru 2017.

34. Cadarnhaodd fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru, y cytunwyd arno gan Lywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU ym mis Rhagfyr 2016, y byddai Llywodraeth Cymru yn cyflwyno CTIC yn ystod 2019-20, a hynny'n amodol ar ddileu'r gofyniad am refferendwm.
35. Cyflwynwyd CTIC ar 6 Ebrill 2019. Ar gyfer incwm nad yw'n deillio o gynilion neu incwm difidend, penderfynodd Llywodraeth y DU dynnu 10c oddi ar y tair cyfradd treth incwm – cyfraddau sylfaenol, uwch ac ychwanegol – a delir gan drethdalwyr Cymru. Ar 15 Ionawr 2019, cytunodd y Senedd â chynnig Llywodraeth Cymru i bennu cyfraddau treth incwm ar gyfer 2019-20 ar 10c, er mwyn sicrhau bod y cyfraddau a delir gan drethdalwyr Cymru yn aros yr un fath â'r rhai a delir gan drethdalwyr yn Lloegr a Gogledd Iwerddon.
36. Mae CThEM wedi cadw'r cyfrifoldeb am gasglu a rheoli CTIC. Yn nhermau cyfreithiol a chymhwysedd, erys y dreth hon yn un o drethi'r DU, felly hefyd y trefniadau cysylltiedig ar gyfer lwfansau a rhyddhadau (gan gynnwys y lwfans personol), a'r trothwyon a'r bandiau treth. Mae Llywodraeth y DU yn parhau i gadw'r refeniw sy'n deillio o dreth incwm ar gynilion ac incwm difidend gan drethdalwyr yng Nghymru.
37. Cafodd y gwaith paratoi ar gyfer cyflwyno CTIC ei oruchwylio gan Fwrdd Prosiect trawslywodraethol Cyfraddau Treth Incwm Cymru, gan weithredu o dan Fwrdd y Rhaglen Datganoli Trethi. Roedd yn cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru, CThEM a Thrysorlys EM.
38. Gan fod y prosiect i roi cyfraddau treth incwm Cymru ar waith wedi'i gwblhau i raddau helaeth a bod CTIC wedi dod yn weithrediad Busnes Fel Arfer, mae Bwrdd y prosiect wedi cael ei droi'n Fwrdd Treth Incwm Cymru a fydd yn goruchwylio'r trefniadau Busnes Fel Arfer.
39. Caiff y camau gweithredu sy'n weddill mewn perthynas â pharatoi datganiad y Crynodeb Blynyddol o Drethi a'r broses o gau'r prosiect yn ffurfiol eu rheoli drwy'r strwythur Bwrdd newydd. Mae'r Bwrdd yn cyfarfod bob chwarter i fonitro cynnydd ac fe'i cadeirir ar y cyd gan Lywodraeth Cymru a CThEM.
40. Bu Swyddfa Archwilio Cymru a'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol yn adolygu'r gwaith paratoi yn ystod y misoedd cyn cyflwyno'r cyfraddau a daethpwyd i'r casgliad bod gan CThEM drefniadau cyflwyno a llywodraethu priodol i roi CTIC ar waith.
41. Caiff alldro blwyddyn gyntaf datganoli treth incwm (2019-20) ei gyhoeddi gan CThEM yn ystod haf 2021.
42. Mae cynnal cywirdeb y boblogaeth o drethdalwyr Cymreig yn hanfodol i'r gwaith o weinyddu CTIC. Mae'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth rhwng Llywodraeth Cymru a CThEM yn cynnwys mesurau perfformiad a oedd â'r nod o sicrhau focws parhaus ar nodi a chynnal cofnod cywir a chadarn o'r boblogaeth o

drethdalwyr Cymreig. Mae'r CLG yn cynnwys cylch rheolaidd o weithgarwch, gan gynnwys sganiau data CThEM, er mwyn sicrhau cywirdeb y data. Un o'r gofynion allweddol yw bod CThEM yn cyflwyno adroddiad blynyddol ar y ffordd y mae wedi darparu'r gwasanaethau y cytunwyd arnynt.

43. Caiff perfformiad CTIC ei archwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, yng nghyd-destun paratoi cyfrifon Cronfa Gyfunol Cymru, a'r Swyddfa Archwilio Genedlaethol, a hynny er mwyn sicrhau digonolrwydd rheolau a gweithdrefnau CThEM a roddwyd ar waith, o ganlyniad i ddarpariaethau cyfraddau Cymru, er mwyn sicrhau y caiff treth incwm a godir ar gyfraddau a bennir o dan y darpariaethau hynny ei hasesu a'i chasglu'n briodol.

44. Ar ôl i gyfrifon CThEM gael eu harchwilio, bydd adroddiad cryno sy'n ymdrin â'r holl faterion sy'n ymwneud â CTIC ar gael i'r Senedd. Ar hyn o bryd, bwriedir ei gyhoeddi ym mis Ionawr 2021.

Dull trethu yng Nghymru

45. Mae ein cynllun gwaith trethi blynyddol yn nodi sut rydym yn mynd ati i ddatblygu polisi trethi yng Nghymru. Mae'r fersiwn ddiweddaraf a gyhoeddwyd yn ymwneud â 2019. Oherwydd effaith pandemig COVID-19, bu oedi wrth baratoi Cynllun Gwaith 2020.

46. Gellir trefnu'r materion yr eir i'r afael â nhw drwy'r cynlluniau gwaith trethi blynyddol yn dair thema fel a ganlyn:

- Datblygu polisi trethi mor deg â phosibl, sy'n gyson â blaenoriaethau polisi Llywodraeth Cymru, ac ar y cyd â rhanddeiliaid.
- Gweithredu trethi Cymreig yng nghyd-destun y DU.
- Gwella gwybodaeth a dealltwriaeth o drethi yng Nghymru.

47. Bydd y cydbwysedd rhwng buddsoddi mewn gwasanaethau cyhoeddus, cystadleurwydd economi Cymru a'r effaith ar drethdalwyr wrth wraidd penderfyniadau, yn union fel y defnyddiwn drethi fel ffordd o hyrwyddo tegwch a chydarddoldeb, gan ein galluogi i fynd i'r afael â materion cymdeithasol, gan gynnwys cyfiawnder a sicrwydd economaidd.

48. Yn benodol, rydym yn parhau i ofyn am i dreth newydd (treth tir gwag) gael ei datganoli i Gymru, gan brofi'r drefn a gofynion y broses am y tro cyntaf.

Y drefn ar gyfer datganoli pwerau

49. Mae parhau â'r gwaith o feithrin y gallu sydd ei angen i ddatblygu a gweinyddu'r trethi datganoledig yn flaenoriaeth allweddol o hyd.

50. Rydym yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y DU i sicrhau y caiff cymhwysedd trethu mewn perthynas â thir gwag ei ddatganoli. Cyhoeddwyd datganiad ysgrifenedig ar 7 Medi a oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i

Senedd Cymru. Hefyd, ysgrifennais at gadeirydd y Pwyllgor Cyllid ar y mater hwn.

51. Ochr yn ochr â hyn, rydym wrthi'n ymgynghori ar ddeddfwriaeth bellach yng Nghymru a fydd yn sicrhau y gall Gweinidogion Cymru wneud newidiadau i "Ddeddfau Trethi Cymru" ar fyr rybudd o dan yr amgylchiadau canlynol:

- er mwyn atal achosion o osgoi neu efadu'r trethi a ddatganolwyd i Gymru;
- er mwyn cydymffurfio â rhwymedigaethau rhyngwladol;
- mewn sefyllfaoedd o angen eithriadol (megis mewn ymateb i benderfyniad gan driwlynlys neu'r llysoedd uwch);
- o dan amgylchiadau penodol lle mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod gwneud hynny er budd y cyhoedd;
- yn benodol, mewn ymateb i newidiadau i bolisiâu trethi gan Lywodraeth y DU.

Fframwaith cyllidol

52. Nodir y fframwaith sy'n sail i drefniadau cyllido Llywodraeth Cymru mewn dwy ddogfen allweddol: y datganiad am bolisi cyllido a chytundeb fframwaith cyllidol Llywodraeth Cymru.

53. Mae'r datganiad am bolisi cyllido yn disgrifio cyfrifiadau manwl fformiwla Barnett a'r ffordd y defnyddir y rhain i benderfynu ar newidiadau i'r grantiau bloc ar gyfer pob un o'r gweinyddiaethau datganoledig. Mae hefyd yn manylu ar nifer o elfennau eraill y trefniadau ar gyfer cyllid datganoledig. Fe'i cyhoeddwyd ddiwethaf yn 2015 ochr yn ochr â'r adolygiad cynhwysfawr o wariant yn y flwyddyn honno. Mae Llywodraeth y DU yn bwriadu cyhoeddi fersiwn wedi'i diweddarau eleni ar y cyd â'r adolygiad arfaethedig o wariant.

54. Cyhoeddwyd y cytundeb fframwaith cyllidol ym mis Rhagfyr 2016. Bu'n galluogi rhoi'r pwerau trethu a benthyca yn Neddfau Cymru 2014 a 2017 ar waith. Cyflwynodd y cytundeb newidiadau i'r ffordd y mae fformiwla Barnett yn gweithredu yng Nghymru hefyd.

55. Mae'r adrannau canlynol yn ymdrin â gwahanol agweddau ar y fframwaith cyllidol. Cyflwynwyd y trethi sydd wedi'u datganoli'n llawn, y dreth trafodiadau tir a'r dreth gwarediadau tirlenwi ym mis Ebrill 2018 a chyfraddau treth incwm Cymru ym mis Ebrill 2019. Felly, mae'n dal yn rhy gynnar i asesu perfformiad y fframwaith cyllidol mewn perthynas â rhoi'r trethi datganoledig ar waith. Fodd bynnag, mae'r adrannau isod yn cynnwys rhywfaint o ystyriaeth ragarweiniol o berfformiad hyd yma.

Grant bloc / fformiwla Barnett

56. Ariennir Llywodraeth Cymru yn bennaf drwy un grant bloc heb ei neilltuo. Caiff newidiadau i'r grant bloc eu pennu drwy fformiwla Barnett. O dan y fformiwla hon, mae'r grant bloc mewn unrhyw flwyddyn benodol yn cyfateb i'r grant bloc yn y flwyddyn flaenorol ynghyd â chyfran ar sail poblogaeth o'r newidiadau yng ngwariant Llywodraeth y DU ar feysydd sydd wedi'u datganoli i Lywodraeth Cymru.

57. Ar adeg adolygiad o wariant, mae'r broses hon yn cynnwys elfen o frasamcan. I ddechrau, dim ond ar lefel adrannol y bydd cynlluniau Llywodraeth y DU ar gyfer y blynyddoedd sydd i ddod ar gael. Gan fod rhai o adrannau'r DU yn cwmpasu swyddogaethau sydd wedi'u datganoli a rhai heb eu datganoli, nid oes modd dweud yn union beth fydd y newid mewn cyllid ar gyfer meysydd sydd wedi'u datganoli. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, caiff y rhaniad canrannol rhwng gwariant sydd wedi'i ddatganoli a gwariant heb ei ddatganoli o flwyddyn sylfaen ei gymhwyso at y newid cyffredinol yng nghyllideb pob un o adrannau'r DU dros gyfnod yr adolygiad o wariant.

58. Cyfrifir y canrannau neu'r ffactorau cymaradwy hyn ar lefel adrannol drwy asesu a yw pob rhaglen wariant unigol wedi'i datganoli ai peidio. Caiff y gwariant ar raglenni y tybir eu bod wedi'u datganoli ei adio ar gyfer y flwyddyn sylfaen (fel arfer y flwyddyn cyn y cyfnod a gwmpesir gan yr adolygiad o wariant) a'i rannu â chyllideb gyffredinol yr adran honno. Mae Llywodraeth y DU yn cyfrifo'r ffactorau cymeradwy cyn adolygiad o wariant ac yn eu cyhoeddi yn y datganiad am bolisi cyllido. Ymgynghorir â'r gweinyddiaethau datganoledig fel rhan o'r broses hon.

59. Cyflwynodd y cytundeb fframwaith cyllidol elfen newydd i fformiwla Barnett yng Nghymru. Caiff newidiadau i grant bloc Llywodraeth Cymru eu lluosio â ffactor sy'n seiliedig ar anghenion. Bwriedir i hyn fynd i'r afael â phriodwedd cydgyfeirio fformiwla Barnett a fyddai'n golygu, heb ei diwygio, y byddai cyllid cymharol cymedrig y pen yng Nghymru yn gostwng tuag at y lefel yn Lloegr. Caiff y ffactor sy'n seiliedig ar anghenion ei bennu ar 115%, yn seiliedig ar yr amrediad o angen cymharol a argymhellwyd gan [Gomisiwn Holtham](#) a'r cyllid gwaelodol a roddwyd ar waith yn Adolygiad o Wariant 2015. Am gyfnod trosiannol, tra bod cyllid grant bloc cymharol y pen yng Nghymru uwchlaw 115% o gyllid cyfatebol y pen yn Lloegr, pennir y ffactor ar 105%.

60. Mae'r ffactor sy'n seiliedig ar anghenion wedi'i gymhwyso at newidiadu yng ngrant bloc Llywodraeth Cymru ers 2018-19, o gymharu â llinell sylfaen 2017-18. Mae wedi cyflwyno cyfanswm o tua £360 miliwn o gyllid ychwanegol hyd yma,

gyda thua hanner y swm hwnnw yn ymwneud â chyllid o ganlyniad i'r coronafeirws yn 2020-21.

61. Nod Llywodraeth Cymru yn yr hirdymor yw sicrhau system gyllido sy'n seiliedig ar anghenion sy'n gweithredu'n gyson ledled y DU. Mae hyn wedi'i nodi yn y papur [Diwygio trefniadau ariannu a chodi cyllid y DU ar ôl Brexit: Sicrhau Dyfodol Cymru](#) a gyhoeddwyd yn 2018 ac wedi'i grynhai yn yr adran ar gyllid yn [Diwygio ein Hundeb: Cydlywodraethu yn y DU](#). Yn y cyfamser, mae ychwanegu ffactor penodol sy'n seiliedig ar anghenion yn golygu, am y tro cyntaf, fod cyllid cymharol yng Nghymru yn ystyried angen cymharol Cymru i ariannu gwasanaethau cyhoeddus datganoledig. Mae ei gyflwyno yn mynd gryn dipyn o'r ffordd i sicrhau system gyllido decach i Gymru.

Trefniadau llywodraethu a dyraniadau cyllid penodol y tu allan i fformiwla Barnett

62. Mae'r papurau y cyfeirir atynt uchod yn nodi barn Llywodraeth Cymru ar y ffordd y dylid diwygio trefniadau cyllid datganoledig. Fel y nodwyd yn y papurau hynny, gosodir y trefniadau presennol yn y datganiad am bolisi cyllido gan Lywodraeth y DU. Nid oes fawr ddim ymgynghori ystyrion â'r llywodraethau datganoledig ac ni chytunir ar y trefniadau ar y cyd. O ganlyniad, cafwyd anghydfod ynglŷn â'r prosesau hynny. Er enghraifft, yn 2017, cododd Llywodraeth Cymru a Llywodraeth yr Alban ar y cyd anghytundeb yn sgil penderfyniad Llywodraeth y DU i ddyrannu £1bn ychwanegol i Ogledd Iwerddon fel rhan o'r cytundeb hyder a chyflenwi rhwng y Blaid Geidwadol a'r Blaid Undebol Ddemocrataidd ar ôl Etholiad Cyffredinol 2017.

63. Dylai'r system bresennol gael ei disodli gan drefniadau cyllido y cytunir arnynt ar y cyd sy'n seiliedig ar gydsynio a chydweithio. Dylai'r rhain weithredu ar y cyd â Llywodraeth y DU a phob un o'r gweinyddiaethau datganoledig, gan roi terfyn ar gytundebau dwyochrog er mwyn dod â chysondeb ac eglurder i'r trefniadau cyllidol o fewn y DU.

64. Fel y nodwyd yn gynharach, caiff y datganiad am bolisi cyllido ei ddiwygio cyn yr adolygiad o wariant yn y flwyddyn gyfredol. Bydd Llywodraeth y DU yn ymgynghori â Lywodraeth Cymru fel rhan o'r broses ond bydd yn parhau i fod yn ddogfen Llywodraeth y DU ac mae'n annhebygol y bydd yn mynd i'r afael â'r materion a godir yma.

Addasiadau i'r grant bloc

65. Mae'r cytundeb fframwaith cyllidol yn cynnwys manylion am addasiadau i'r grant bloc a gyflwynwyd ochr yn ochr â'r trethi datganoledig. Mae'r addasiadau yn lleihau grant bloc Llywodraeth Cymru, gan adlewyrchu'r ffaith bod Llywodraeth Cymru yn cael y refeniw o drethi datganoledig yn uniongyrchol yn hytrach na Thrysorlys y DU.

66. Mae'r addasiadau ar gyfer y ddwy dreth sydd wedi'u datganoli'n llawn yn cael eu cyfrifo ar sail llinell sylfaen sy'n adlewyrchu'r dreth a gasglwyd o dan dreth ragflaenol y DU yng Nghymru yn y flwyddyn cyn datganoli (2017-18). Mae'r addasiadau i'r grant bloc blynyddol yn tyfu o'r llinell sylfaen hon, gan adlewyrchu newidiadau yn nhreth gyfatebol Llywodraeth y DU yn Lloegr a Gogledd Iwerddon.

67. Roedd yr addasiad i'r bloc grant a gafwyd yn sgil cyflwyno cyfraddau treth incwm Cymru yn 2019-20 yn cynnwys trefniant trosiannol, gan nad oedd y sefyllfa sylfaen ar gyfer y sylfaen drethu ar adeg datganoli yn hysbys. Yn y flwyddyn gyntaf, pennwyd yr addasiad ar lefel ddisgwyliedig y refeniw a gesglir yng Nghymru o 10c o dreth ym mhob band (a gymhwyswyd at incwm nad yw'n deillio o gynilion ac incwm difidend). Gan fod Llywodraeth Cymru wedi pennu'r cyfraddau treth datganoledig ar 10c ym mhob band, roedd yr addasiad i'r grant bloc yr un peth â'r refeniw datganoledig yn 2019-20. Felly, ni chafwyd unrhyw effaith net ar gyllideb Llywodraeth Cymru o ganlyniad i ddatganoli treth incwm yn y flwyddyn gyntaf. O 2020-21 ymlaen, bydd lefel yr addasiad i'r grant bloc ar gyfer pob band yn cynyddu neu'n gostwng er mwyn adlewyrchu twf yng ngwerth 10c treth incwm (o incwm nad yw'n deillio o gynilion ac incwm difidend) yn Lloegr a Gogledd Iwerddon.

68. Yr enw ar yr union ffordd a ddefnyddir i gyfrifo addasiadau i'r grant bloc yw'r model cymaradwy ac fe'i hamlinellir yn fanwl yn y chytundeb fframwaith cyllidol. Mae'r addasiadau i'r grant bloc yn seiliedig ar ragolygon y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol o refeniw trethi Llywodraeth y DU.

69. O ran cyfradd treth incwm Cymru, mae'r addasiad i'r grant bloc wedi'i bennu cyn dechrau'r flwyddyn dan sylw, drwy ddefnyddio Rhagolwg Economaidd a Chyllidol yr hydref blaenorol. Caiff yr addasiadau i'r grant bloc ar gyfer y trethi sydd wedi'u datganoli'n llawn hefyd eu pennu drwy ddefnyddio Rhagolwg Economaidd a Chyllidol yr hydref blaenorol ond cânt eu diwygio yn ystod y flwyddyn drwy ddefnyddio rhagolwg yr hydref canlynol.

70. Ar gyfer 2020-21, pennwyd pob addasiad i'r grant bloc ar gyfer pob treth drwy ddefnyddio Rhagolwg Economaidd a Chyllidol Mawrth 2020, am nad oedd un yn ystod hydref 2019. Dangosir yr addasiadau terfynol i'r grant bloc ar gyfer 2018-19 a 2019-20 a'r addasiadau cyfredol i'r grant bloc ar gyfer 2020-21 yn nhabl 1.

Tabl 1: Addasiadau i'r Grant Bloc

	2018-19 ¹	2019-20 ²	£ million 2020-21 ³
Land Transaction Tax	241.8	234.8	260.9
Landfill Disposals Tax	26.5	24.9	24.7
Welsh Rates of Income Tax		2,059.4	2,156.3
Of which: Basic rate		1,778.4	1,854.3
Higher rate		237.3	248.9
Additional rate		43.6	53.2

1. Based on OBR autumn 2018 Economic and Fiscal Outlook
2. LTT and LDT based on OBR December 2019 Welsh Taxes Outlook
WRIT based on autumn 2018 Economic and Fiscal Outlook
3. All based on OBR March 2020 Economic and Fiscal Outlook

71. Dangosir yr alldro refeniw a rhagolygon y flwyddyn gyfredol ar gyfer y trethi sydd wedi'u datganoli'n llawn a'r rhagolygon cyfredol ar gyfer CTIC yn Nhabl 2. Bydd pandemig y coronafeirws yn effeithio ar refeniw pob treth ddatganoledig yn 2020-21. At ddibenion cyllidebol, mae refeniw CTIC yn y flwyddyn gyfredol bellach wedi'i bennu. Caiff y gwahaniaeth rhwng y ffigurau yn nhabl 2 a'r alldro terfynol ei ystyried mewn ymarfer cysoni. Caiff hyn ei gyfuno ag unrhyw newid i'r addasiad i'r grant bloc yn nhabl 1, yng ngoleuni alldro Lloegr a Gogledd Iwerddon. Bydd y wybodaeth berthnasol am alldro treth incwm ar gyfer 2020-21 ar gael yn ystod haf 2022. Yna, caiff yr addasiad cysoni cyffredinol ei gymhwyso at grant bloc Llywodraeth Cymru ar gyfer 2023-24.

72. Caiff rhagolygon refeniw'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ar gyfer y trethi sydd wedi'u datganoli'n llawn yn 2020-21 eu diwygio yn yr hydref, ochr yn ochr â'r addasiadau cysylltiedig i'r grant bloc.

Tabl 2: Refeniw trethi datganoledig

	2018-19 ¹	2019-20 ¹	£ million 2020-21 ²
Land Transaction Tax ³	227.9	260.3	254.0
Landfill Disposals Tax	44.4	36.9	34.2
Welsh Rates of Income Tax		2,059.4	2,169.7
Of which: Basic rate		1,778.4	1,864.2
Higher rate		237.3	251.3
Additional rate		43.6	54.1

1. Outturn for LDT and LTT from Welsh Revenue Authority annual accounts
WRIT for 2019-20 from OBR autumn 2018 Economic and Fiscal Outlook
2. All forecasts from OBR March 2020 Economic and Fiscal Outlook
3. 2019-20 LTT outturn affected by £28.2m tax liability associated with Transport for Wales purchase of Core Valleys Lines from Network Rail, with no overall net resource benefit to Welsh Government.

73. Gyda dim ond dwy flynedd o wybodaeth alldro ar gyfer y trethi sydd wedi'u datganoli'n llawn a dim byd eto ar gyfer cyfraddau treth incwm Cymru, mae'n rhy gynnar i farnu pa mor dda y mae triniaeth gyllidebol trethi datganoledig yn perfformio. Gyda'i gilydd, mae refeniw'r dreth trafodiadau tir a'r dreth gwarediadau tirlenwi dros y ddwy flynedd y mae alldro ar eu cyfer ychydig yn uwch na'r addasiadau cysylltiedig i'r grant bloc. Bydd hyn yn adlewyrchu nifer o ffactorau, gan gynnwys: dewisiadau polisi trethi, perfformiad ym maes gweinyddu trethi, y farchnad eiddo ac amodau economaidd ehangach.

74. Mae'r oedi cyn bod gwybodaeth alldro ar gael ar gyfer refeniw treth incwm yn golygu nad oes modd asesu'r elfen hon o'r fframwaith cyllidol yn briodol i Gymru ar hyn o bryd. Gall yr oedi mawr cyn bod addasiadau cysoni'n cael eu cymhwyso, yn amlwg, arwain at broblemau cyllidebol yn y dyfodol, fel y gwelwyd yn ddiweddar yn yr Alban.

75. Mae'n debygol y bydd y gwahaniaethau rhwng datganoli treth incwm yng Nghymru a'r Alban yn golygu y bydd problemau cysoni yn llai difrifol yng Nghymru. Yn yr Alban, mae'r holl dreth incwm ar incwm nad yw'n deillio o gynilion ac incwm difidend wedi'i ddatganoli. Gyda dim ond 10c o bob cyfradd treth wedi'i ddatganoli yng Nghymru, mae Llywodraeth Cymru yn llai agored i'r risgiau sy'n gysylltiedig â thwf refeniw treth incwm gwahaniaethol. Dylai'r addasiadau ar wahân i'r grant bloc ar gyfer pob band treth incwm yng Nghymru hefyd helpu i leihau'r risg hon, drwy bwysoli'r addasiad cyffredinol i'r grant bloc mewn ffordd sy'n debycach i sylfaen treth incwm Cymru. Un addasiad i'r grant bloc ar gyfer treth incwm sydd gan yr Alban.

76. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i fonitro'r trefniadau'n ofalus ar gyfer pob treth ddatganoledig a bydd yn codi unrhyw bryderon gyda Llywodraeth y DU.

Adnoddau rheoli'r gyllideb

77. Roedd y cytundeb fframwaith cyllidol yn cynnwys creu Cronfa Wrth Gefn i Gymru. Gall Llywodraeth Cymru gadw refeniw dros ben a chyllid grant bloc nas defnyddiwyd yng Nghronfa Wrth Gefn Cymru, hyd at derfyn o £350m. Dechreuodd y Gronfa Wrth Gefn weithredu ar ddiwedd 2017-18, ac roedd Llywodraeth Cymru yn gallu cadw tanwariant i gefnogi'r broses o ddatganoli trethi a rheoli pwysau eraill ar y gyllideb yn y flwyddyn ganlynol. Gall hawlio hyd at £125m o gyllid adnoddau a £50m o gyllid cyfalaf mewn unrhyw flwyddyn benodol.

78. Dengys tabl 3 sefyllfa gychwynol y Gronfa Wrth Gefn ar gyfer pob un o'r blynyddoedd y mae trethi datganoledig wedi bod yn weithredol. Mae'r terfyn cyffredinol o £350m ar y Gronfa Wrth Gefn a'r terfyn hawlio blynyddol, ynghyd â newidiadau hwyr i grant bloc Llywodraeth Cymru drwy broses Amcangyfrifon Atodol y DU, yn golygu bod y broses o reoli sefyllfa diwedd blwyddyn Llywodraeth Cymru wedi bod yn heriol iawn dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Byddai'r rhan hon o'r broses gyllidebol yn haws ac yn fwy effeithiol pe bai'r terfynau'n cael eu cynyddu.

Tabl 3: Sefyllfa Cronfa Wrth Gefn Cymru ar ddechrau pob blwyddyn

	2018-19	2019-20	£ million 2020-21 ¹
Resource	270	304	232
Traditional Capital	53	8	39
Financial Transactions Capital	1	14	66
Total	325	326	337

1. Provisional

79. Gall Llywodraeth Cymru fenthycu hyd at £200m bob blwyddyn at ddibenion adnoddau, o fewn terfyn cyffredinol o £500m, os bydd refeniw trethi yn is na'r rhagolwg. Mae'n rhaid ad-dalu benthyciadau o fewn 5 mlynedd.

80. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi defnyddio'r cyfleuster hwn eto. Mae Llywodraeth yr Alban wedi defnyddio'i chyfleuster cyfatebol ar gyfer taliad cysoni treth incwm 2017-18 yn y flwyddyn gyfredol.

81. O ystyried yr heriau sy'n gysylltiedig â therfynau cyfredol y Gronfa Wrth Gefn a nodir uchod, mae pryderon penodol yn codi na fydd yr adnoddau rheoli cyllideb sydd ar gael yn ddigon i ymdrin â'r ansicrwydd ychwanegol sy'n gysylltiedig â phandemig y coronafeirws yn y flwyddyn gyfredol, ac o bosibl yn y dyfodol. Mae Llywodraeth Cymru wedi cael £4bn ychwanegol i ariannu ei hymateb i'r pandemig eleni. Mae graddfa'r cyllid ychwanegol hwn yn ystod y flwyddyn ynghyd â tharfu ar raglenni gwariant presennol a'r effaith bosibl ar refeniw trethi yn golygu bod y Llywodraeth yn wynebu lefelau o ansicrwydd na welwyd eu tebyg o'r blaen.

82. Mae trafodaethau â Llywodraeth y DU wedi arwain at warantu £4bn o gyllid ychwanegol, cyn y cyhoeddiadau ar wariant cysylltiedig yn Lloegr, sy'n rhoi rhywfaint o sicrwydd o ran un agwedd ar reoli'r gyllideb yn ystod y flwyddyn. Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd newidiadau sylweddol o hyd yn ddiweddarach yn y flwyddyn. Fel y nodwyd yn y cytundeb fframwaith cyllidol, gall Gweinidogion Cymru ofyn am hyblygrwydd ychwanegol o dan amgylchiadau eithriadol. Mae'r sefyllfa yn ystod y flwyddyn gyfredol yn eithriadol ac mae Llywodraeth Cymru yn cyflwyno'r achos dros hyblygrwydd ychwanegol y flwyddyn hon, yn ogystal â newidiadau i'r terfynau yn y tymor hwy.

Benthyca Cyfalaf

83. Gall Llywodraeth Cymru fenthyca hyd at £150m y flwyddyn at ddibenion cyfalaf, gyda therfyn cyffredinol o £1bn. Benthycodd £65m yn 2018-19 ond nid oedd angen y cyfleuster yn 2019-20 am fod Llywodraeth y DU wedi darparu gwariant cyfalaf ychwanegol yn ystod y flwyddyn, ac roedd ei ddefnyddio ar fyr rybudd yn golygu nad oedd angen y benthyciad cyfalaf arfaethedig ar gyfer y flwyddyn honno mwyach. Mae cynlluniau cyllideb 2020-21 yn tybio £125m o fenthyca cyfalaf.

84. Bydd gwariant cyfalaf yn elfen hollbwysig o gynlluniau Llywodraeth Cymru ar gyfer adfer yn sgil pandemig y coronafeirws. Ni wyddom eto pa lefel o gyllid cyfalaf a ddaw drwy'r grant bloc y flwyddyn nesaf a thu hwnt. Fodd bynnag, mae'n ddigon posibl y bydd angen i Lywodraeth Cymru gyflwyno'r achos dros derfynau benthyca cyfalaf uwch er mwyn cefnogi'r adferiad economaidd yn effeithiol.

Effeithiau canlyniadol

85. Cytunodd Llywodraeth Cymru ar y ffordd y dylid trin effeithiau canlyniadol sy'n ymwneud â threthi a'r trefniadau i ymdrin â nhw fel rhan o'r cytundeb fframwaith cyllidol cyffredinol. Caiff effeithiau canlyniadol mwy cyffredinol eu trin yn y datganiad am bolisi cyllido ac maent wedi bod yn destun anghytundeb yn y gorffennol. Dim ond trafod y trefniadau yn y cytundeb fframwaith cyllidol a wna'r adran hon.

86. Un o newidiadau polisi Llywodraeth y DU sydd fwyaf tebygol o effeithio ar refeniw Llywodraeth Cymru fyddai newidiadau i lwfans personol treth incwm. Mae'r dosbarthiad incwm wedi ei grynhoi'n fwy ar y pen isaf yng Nghymru nag yn Lloegr. Mae hyn yn golygu bod newidiadau i'r lwfans personol yn cael effaith gymharol fwy ar refeniw yng Nghymru. Mae'r trefniadau ar gyfer addasiadau i'r grant bloc yn fodd i ymdrin â'r effaith ganlyniadol benodol hon. Fel y nodir uchod, mae'r addasiadau ar wahân i'r grant bloc ar gyfer pob band treth yn golygu bod yr addasiad cyfun i'r grant bloc yn ymddwyn yn debycach i sylfaen drethu Cymru nag y byddai'n digwydd pe bai un addasiad heb ei bwysoli i'r grant bloc. O ganlyniad, mae effaith newidiadau i'r lwfans personol ar yr addasiadau ar wahân i'r grant bloc yn debycach i refeniw trethi Cymru, sy'n helpu i ystyried yr effaith anghymesur ar refeniw.

87. Ni fu achos penodol eto o gymhwyso'r trefniadau eraill i ymdrin ag effeithiau calyriadol a nodwyd yn y cytundeb fframwaith cyllidol.

Cymariaethau rhyngwladol

88. Mae'r papur *Diwygio trefniadau ariannu a chodi cyllid y DU ar ôl Brexit: Sicrhau Dyfodol Cymru* y cyfeiriwyd ato'n gynharach yn cynnwys rhai enghreifftiau o ddatganoli cyllidol mewn gwledydd eraill yn Atodiad 1.